

HÍVÁSAI AZ EZREDFORDULÓ UTÁN című összegző tanulmányában. *Alföld*, 2009/12. 76–83., 81.

13. Károlyi Csaba: A PETRI-MÍTOSZ VÉGE. *Élet és Irodalom*, 2008/1.

14. A harminc alatti korosztályból Simon Mártont lehetne megemlíteni, aki a DALOK A MAGASFÖLDSZINTRŐL (L'Harmattan, 2010) című első kötetében explicit módon használja a Petri-retorikát. Figyelemre méltó, hogy Simon költészetében Petri szerelmi költészetének egyes megoldásai élnek tovább, de a szerzőre jellemző „borderline macsóság” nélkül, vagyis a Petri-poétika paradox módon a férfiidentitás lebontásában válik termékeny eszközzé.

15. Sopotnik Zoltán: CSAKAPETRI. In: uő: AZ ŐSZINTESÉG KÖZEPE. JAK–L'Harmattan, 2006. 22–23.

16. AZ ŐSZINTESÉG KÖZEPE egy Petri-mottóval („*De miért ne lehetne más típusú lírát csinálni*”) indul, vagyis a különbözőség vágya nem a Kánon megtagadásával, hanem a Kánonon belüli szelekció gesztusa által fogalmazódik meg.

17. Ennek a jelenségnek (és a versnek) ironikus mellékolvasata, hogy mivel a CSAKAPETRI cím Petri CSAKAMARI című szövegét és így közvetve szerelmi líráját idézi fel, Sopotnik verse nem csupán familiarizálja, hanem *femimizálja* is Petrit, vagyis a hatásiszony falloccentrikus viszonyrendszerét is dekonstruálja.

18. Kulcsár-Szabó Zoltán: PETRI GYÖRGY UNOKÁJA. *Puskín Utca*, 2009. 5–6. 6.

19. Sopotnik Zoltán: NEHÉZ, KÖVETHETŐ. In: uő: AZ ŐSZINTESÉG KÖZEPE, 32.

Szijj Ferenc

FÉNYLEÍRÁS / SÖTÉTSÉG

(1)

Üresen álló, romos vasúti raktárépület, kívül telefújva graffitivel. Feleslegessé vált rakodórampák. Egy állatkoponya. Eldobott diplomatatáska, kiszóródott iratokkal. Ócska lakókocsi egy vasúti ház udvarán, az oldalán BÜF felirat. Földszintes irodaépület, elhagyatva, egyik ablaka be van fóliázva. Macska fekszik a forgalmi iroda előtt, arra fúj a szél egy nejlonzacskót. „Sötét előtt ott leszek”, mondja a telefonjába egy nő, aki bizonyára sokáig nem élt idehaza. Oszlopok alján sárga-fekete festék, mint a mérgező békák, gyíkok, rovarok színe. Egy udvaron két buszkarosszéria. Fóliásátor váza, bálnacsontváz. Sárga vaspipa áll ki a földből. Két felirat: „Feltámadunk”, „Prímagáz”. Elfelhősödött csik az égen. Hókerítés, létrajelek. Vezetéktartó oszlopok, ágjelek, villajelek. Sorompó piros-fehér-pirosa, tócsákban az ég fakó szürkésege. Kék alapon barnával átfestett állomásnév, csak az első és az utolsó betű kivehető: T...K. Virágzó fák tompa égi ellenfényben. Tócsában rácsos oszlop tükröződik. Egy bokor ágán egy fehér és egy fekete rongy. Áll a füst a házak fölött. Egy udvaron furgontemető. Szürke kavicsos szürke autó. Sorompó végén villogó lámpa. Fekete távvezeték, trafóállomás, a megművelt,

ember lakta földön hirtelen a civilizáció. Távolabb, a fák között egy autó kicsike reflektora, eltűnik, előbukkan, kósza állat. Összeolvadnak a fák és a fészerek. Üzemi lámpák. Lámpa egy koszos fóliasátor belsejében. Lámpa egy falon, víz fölött, felirat fölött, ajtó fölött, ház sarkán, kék lámpa elfelejtett vágány mellett, zöld lámpa fehér mezőben futó zöld emberalakokkal. Elővárosi fények, földhöz ragadt galaxisok. Egy busz, világító hernyó. Lidl-telihold. Autók hajlatain tükröződő fények. Egy villamos nyitott ajtókkal világítja meg a járdát, egy óriásplakátról a kavicsra verődik vissza a fény az üres utcasarkon.

(2)

Félek a sötétségtől. Hogy rejtőzködik benne valaki, olyan, mint én, mégis más, csak van, nem mozdul, talán csak karnyújtásnyira tőlem, vagy kőhajításnyira vagy egy távolabbi sarokban, sokáig nem ad semmi életjelet, várja, hogy adjak én, lépjek, meneküljek, vegyek levegőt. Vagy egy névtelen, tulajdonságok nélküli idegen, eleven bábu, néma gép, gondolkodó növény, néhány ős után az egyenletei számára nincs többé titok. Vagy én vagyok más, hiszen nem látom magam, még a kezemet se, ha az bizonyosság lenne máskor, ahogy látom, megfog valamit, fogom a fejem, fáj, beütöttem, a fájdalom vezeti a kezem, fájdalommal látok, és aki engem lát, annak is fáj a látvány, gyorsan elfordul. A sötétségben ha mozdulok, az rejtély, meg kéne fejtenem, de miből? Mi lenne még érvényes a világosságból, a vakító napsütésből vagy akár az ólmos szűrkeségből? Nem kapaszkodhatok egy lehajtott ágba, míg be nem sötétedik, hogy érezzem végig az erejét, ne várjak semmit, csak visszafelé gondoljak az időre, vagy úgy se, csak tárgyakra gondoljak, egy oldalára dőlt bitumenes hordóra, fekete papírral megtömött dossziéokra, vízóraaknákra bokrok árnyékában, vaslétrával, varangyos békával.

Talán már véget is ért a hadgyakorlat a csillagok alatt, ki tudja? Ülünk egy veremben ketten a sötét pusztaságban, őrzünk valamit, nem tudjuk, mit, hideg van, mindent hó borít, a hótól a föld és az ég között halványan dereng a sötétség, nem csodálkozunk. A társam hozott egy húskonzervet vagy babkonzervet, ahhoz tüzet rakunk, vagy csak melegedni akarunk, vagy csak a cigarettához gyújtunk gyufát, és várjuk a hajnalt vagy egy bizonyos órát még éjszaka, akkor talán leváltanak minket, vagy ha nem, mi lesz, hát elmegyünk, erről még nem beszéltünk, de nyilvánvaló.

A félelem, hogy lát engem valami a sötétben is. A semmi vagy valami, a semmi mint üres figyelem, eredendő megvetéssel, hogy piszok került a létezés tiszta anyagába, és attól már eddig is bármi megtörténhetett, ezután meg még inkább, álom és ébrenlét között oda-vissza járnak a szereplők, és ott vagy itt maradtak adósok? A valami pedig mint valakinek a valamije, mindegy, hogy kié, és nem is tud mást, csak nézni, és én mintha láthatósági mellényt viselnék, láthatósági nagykabátot, élesen visszatükröződik rajtam egy távoli trafóállomás gyenge fénye, ha a sok kis porcelán egy kicsikét feldereng, egy állat a sűrűben más irányba fordul, és ezúttal éhen marad. A véletlen változik, de sokáig mindegy, míg aztán egy adott pillanatban csak egyetlen sötét lehetőség marad.

Örök görcsbe dermedt, fekete kéz löki elém közömbösen a trafikban a rágógumit a lopott kétforintosért, vagy gurítja elém a tíz szál cigarettát nagyapám pénzéért, aztán a két hüvelykujjával kiemel egy adag aprópénzt a fiókból, és kiválogatja, elém tolja a visszajárót. Fekete kéz, fekete láb biciklizik a környékünkön, munkába megy, vagy haza, vagy dolga van valahol, viszi magával mindenhová a régi háborút, nem látom többé, elfelejtem.

Külső félelem. Amit biztosan tudok, az csak egy fekete pont legbelül, de azt is néha kiveszik, használják, visszateszik a jóakarók, megfakul. A többi: egynemű, beláthatatlan félelem. A szomszédságban rejlő mértéktelen gonoszság. A titkos feljebbvalók végtelen sora. A rokon gyűlölet. A világúrból érkező és később oda távozó, ismeretlen szülők. A bosszúálló gondozó. A testi jelenvalójával tüntető testvér. A részvétlenül növekvő növények a szabadban, a cserepes virágok agresszív anyagcseréje.

Vagy meghallok valami zajt, ismeretlent, ami ismétlődik, az enyém, a lélegzetem, sötét levegő, rögtön elvegyül, elvész a csillagokig érő nagy sötétségben, és vele én is. Talán néhány napig, néhány hétig még látnak, jövök-megyek, látványosan sóhajtozom, de az már nem én leszek, csak még a testem működik, aztán lassanként elhomályosul. Vagy a sötétségben csak ez a zaj lesz felismerhető, üres zaj leszek, szolgálati közlemény vagy éjjeli jajgatás, bármi lehet a nevem, vagy egy közös név, érthetetlen, mint amikor sok ember esküszik a szigorú felsőbbtség előtt.

Megjelenik egy éjjeliőr vagy egy csósz, eltévedt egy ritka együttlálás miatt, de ebben a végső állapotban is teljesíti a kötelességét, már benézett egy zseblámpával, bekotort egy vaspálcával minden farakás, minden szekér és pótkocsi alá, koszos lett a ruhája, a sapkája félrecsúszott, ezért valakin bosszút kell állnia mielőbb, de milyen nyelven? Inkább megfordul, ellép a sötétbe, és bekapcsol valahol egy mély hangú szirénát, gyülekező, de nem hallja meg senki.

Vagy egy öreg kisgyerek, kékesen fénylik, mintha tévéből meredne rám riadtan, pedig csak egybegyűjti mögülem a kóbor fényeket, és akkor hátrálni nem érdemes, hátrálok, megfordulok, most már mindegy, olyan leszek én is, ki bántana ebben a korban felesleges közelséggel?

Üreg a tapintható időben, guggolva épp beleférek, romlást szülök fájdalom nélkül, észre sem veszem. Drótra kiterített munkaköpeny, egy ásott kút hallgatása, minden mesterséges anyag, beton, bakelit, kocsz gyors fáradása, befelé pusztul egy ház, zsugorodva burjánzik körülötte a kert.

Így most nincsenek rólam bizonyítékok hallomásból, emlékezetből, képzeletből. Nem fenyeget senki. Paraszat nem kotornak felém, hogy a nyelvemre tegyék, ha szólok, mert egyébként szólni náluk csak lefelé lehet, mindenki térde alá, kapa, ásó fejéhez, csak a kéz nyomán lehet beszélni, egész napos fáradtsággal, a használati tárgyak fontossága után, és akkor is hátulról visszafelé, hogy ne értsék, csodálkozzanak, féljenek, közülük vagyok.

A fák sötétsége riasztóbb, mint a házaké vagy az üres térségeké, sötétebb, sűrűbb sötétség, másképp is viselkedik, el tudna nyelni egy kalapácsot nyomtalanul, másnap nem találnám, vagy valami meglepő helyen, egy hófehér lavórban, méterekkel arrébb.

A szememben is sötétség van, talán a pince gyomrából cseppent beléje oltóanyag, ahol a többiek tekintete elől akartam elbújni egy délutánra, és a napfény értelmetlen képekkel büntetett, pedig minden olyan volt, mint máskor, hetedhét diófa, orgonabokor-bánya, vesztőhely-szőlőlugas, minden a helyén, minden ugyanakkora, de én hiányoztam, ezeket mind nem én láttam, mégis láttam, más szemével, más fényben, nem tűrtek el maguk körül kisebb létezőt, akinek árnyéka van.

A szennyező fényektől derengő égen felhő-, madár- és füstnyomokból halványsötét jel rajzolódik ki, de hiába emelgetem a fejem, nem látom át az egészet, pedig talán a jövőm múlna rajta. Szenestalgát tolok közeli utcákba, valaki húzza, én csak segíték, sok haszna nincs, de mi az a három forint egy délelőttért? Nehéz ládát cipelünk futva négyen a távoli telephelyen álló teherautóig, mert riadó van, de csak próba, nem igazi (próbának se igazi). Rozsdás fűrésszel fűrészelek, hibás kaszával kaszálok, hibás kézzel, hibás lábbal élek, nincs világ, amerre fordulok. A számmal dobom bele a kulcsot a perselybe, de nem hallom csörrenni, nincsenek törvények. Az a rengeteg idő kié lehetne? Kigyullad egy elázott szalmakazal, kátrány ömlik apám kezére, gyerekekre vadásznak fekete autóból, fekete nejlonzacskót fúj az arcomba a szél.

Markó Béla

LEVELEK, TÖRT FOGASKEREKEK

Igen, mint egy hatalmas lendkerék,
tovább forgatja ámult lelkemet,
lassul, de zeng, zúg még a szerkezet,
ahogy szikrázva elfordul az ég,

megáll a nap a láthatár mögött
s kialszik, nem árnyék az éjszaka,
hanem most végre tényleg önmaga,
míg néhány csillag itt-ott lepörög

és eltűnik, jár még néhány levél,
mint tört fogaskerék, majd földet ér,
s a fűben szétszórt alkatrészeket

még meglelem, itt-ott még föllobog
a tested, de mind lassabban forog,
kihagy, s végül leáll a képzelet.

A SZENT MÁRK TÉREN ANNÁVAL, BALÁZZSAL

Kapuk, kövek, vasak a víz alatt,
és egyfolytában nyirkos, ami volt,
víz tódul szájába, ha felsikolt
lent valaki, s ránk forrón tűz a nap,

a turisták is világítanak,
ha egy-két zacskó galambeledelt
megvesznek, olcsó mennybemenetelt,
a kukoricaszemek izzanak,

ahogy az Úr kövér galambjai
hajlandók ezért rápiszkítani
a kuncsaftra, kit meg kell váltani,

s mi is már egy-egy villogó fehér,
kukoricával teleszórt tenyér
vagyunk, s a csőr, mely vissza-visszatér.

REKLÁM CSUPÁN

Reklám csupán a nyár, telis-teli
édeskés utalással, s hihetetlen,
hogy egy szűkösnek mondható keretben,
egy-két tücsökkel már az isteni

szándék tökéletesen célba ér,
szívedet megdobbantja újra s újra,
hogy marék sárga porral telefújja
az aranyesőbokrokat a szél,

felhőjátékok, olcsó hangszerek,
néhány veréb, zajongó gyermekek,
a fű között lent egy elnagyolt szöcske,

a láthatáron bumfordi hegyek,
ismét ilyen világgal hiteget,
s megint nem látod, hogy mi van mögötte.

Závada Péter

SZINOPSZIS

Csak ezt a Májust hagyd, hogy végigégjen!
Oly könnyű volt veled, s velem nehéz.
Múltunk lakik ma minden létigében.
Nem baj, ha nem hiszel. Fő, hogy remélsz.

Platánfa ága csüng a vén ereszre.
Beléd oly görcsösen kapaszkodom.
Felnőtt még nem vagyok, de már gyerek se.
Se bölcsőm nem volt, sem kamaszkorom.

De minden olvadást fagyok követnek:
A polcon Rilke dől egy Proust-kötetnek
– *eltűnt időnkben* mennyi révület!
És mennyi szép remény *zenéje* benned!

Hát mondd: ha most ez így veled ma nem megy,
hogyan lehetne bármi nélküled?

ANYAVERSPRÓBA

A vers a télről annyi bőrt lenyúz:
„esőbbe bújjik”, és „ereszbe fagy”.
Nem számolom, talán jövőre hús
mosódik el, hogy így, temetve vagy.

Egy álomalkalom: borús közért,
a hentesárupult, cukorkapoc
– nézem a tükör domború körét,
és benne téged: látlak, ott pakolsz

egy messzi sor mögött (a matt kövön
a rácsos műanyag kosár telis-
tele), s magam hiába győzködöm,
hogyan most, ha látlak, akkor látsz te is.

BOLDOG ÓRA

16h–20h-ig korsó Soproni 190 HUF

Élek, s ez ritka alkalom.
A fény kisujjnyi, törtfehér
sugár a kerti asztalon.
Tán megjössz, mire körbeér.

E nyári kert az árnyaké.
Nyugodt ez így ma. Gondolom.
A fény, akár az árpalé
szivárog át a lombokon.

Ma mégse jössz. A sarkon állsz.
A nap korongja fölragyog:
ezernyi égi vaskohász
locsolja szét a sörhobot.

Tudom, hogy ez nem épp vidám:
e nemjövés, ez ócska szesz
– élek, s ez nem az én hibám.
Ígérem, orvosolva lesz.

Forgács Zsuzsa Bruria

ÖRVÉNYBEN MARADJ MINDIG MOZDULATLANUL*

Apámnak nem voltak szeretői. Vagyis egy se, aki igazán számított volna, hisz szegény apám anyámba volt halálosan szerelmes jóformán egész életén át. Anyámat viszont nem nagyon érdekelték apám szeretői, akiknek létéről – anyám sajátos megfogalmazása szerint – apám nem tehetett. „Ő csak meghallgatta őket, akár egy jó gyóntató” – igen, ilyen édesen mentegette apámat anyám, aki a következményként előállt aktusokat elkerülhetetlen természeti jelenségként szemlélte, vagyis inkább tolta el magától, mert

* A szöveg a SZOMJAS OÁZIS ÉS ÉJSZAKAI ÁLLATKERT című kötetekkel indult KITAKART PSYCHÉ sorozat 4. kötete számára készült, amely az apa-lány kapcsolatokat járja körül.